

Pasożyty wewnętrzne

O pasożytach i odrobaczaniu w przypadku psów słyszał chyba każdy. Mało natomiast mówi się na temat "robali" u naszych mniejszych zwierzątek domowych. O pasożytach wewnętrznych królików i gryzoni opowie dziś studentka weterynarii Aleksandra Jankowska, właścicielka stadka świnek morskich i zagorzała fanka poszukiwania wszelkich żyjątek pod mikroskopem.

PASAZEROWIE NA GAPĘ – pasożyty u królików i gryzoni

Nierzadko zdarza się, że kupując lub adoptując nowe zwierzę, przyjmujemy pod swój dach całe stadko żyjących istot. Zwykle po kilku dniach pobytu nowego pupila w domu można zauważyć różnorakie zachowania i objawy, takie jak: częste i uporczywe drapanie się, wypadanie sierści, pojawienie się strupków na ciele zwierzaka, wyłysienia, zaczerwienienie i złuszczenie się naskórka, zmiana kształtu i konsystencji kału. Każdy z tych objawów powinien skłonić nas do wizyty u lekarza weterynarii! Może bowiem okazać się, że przyczyną jest inwazja pasożytnicza.

Pasożyty atakujące ludzi i zwierzęta można podzielić zasadniczo na dwie grupy: ektopasożyty, czyli pasożyty zewnętrzne (to one powodują zmiany skórne objawiające się m.in. częstym drapaniem i występowaniem strupów), oraz endopasożyty – pasożyty wewnętrzne (powodują problemy z przewodem pokarmowym). To właśnie przedstawiciele tej drugiej grupy chciałabym przybliżyć – pominę jednak temat popularnego *Encephalitozoon cuniculi*, który atakuje głównie układ nerwowy i moczowy, nie zaś pokarmowy – będziecie mogli o nim przeczytać w osobnym artykule.

Poniżej wymienię jedynie najpopularniejsze pasożyty wewnętrzne występujące u królików i gryzoni. Pełna lista „pasażerów na gapę” jest znacznie dłuższa. Problemy spowodowane inwazją pasożytniczą są stosunkowo częstym powodem wizyt w gabinetach lekarskich – każda taka wycieczka to natomiast stres dla naszego pupila. Dlatego warto regularnie badać kał. Niezależnie, czy zwierzę to „świeży nabytek” (wówczas badanie kału – łącznie z pełnym przeglądem weterynaryjnym – to absolutna konieczność!), czy danego zwierzaka mamy kilka lat, dobrze jest wykonywać takie badanie przynajmniej raz w roku. Nie wymaga to od opiekuna wielkiego wysiłku – aby próbka kału była diagnostyczna należy zbierać po kilka (8-10) bobków przez 3 dni – mogą to być trzy postępujące po sobie dni lub też możemy zbierać co drugi dzień. Pojemnik z próbką zbiorczą trzymamy w lodówce. Ostatniego dnia „zbiorów” podpisujemy go imieniem i nazwiskiem właściciela, imieniem i gatunkiem zwierzęcia oraz datą i tak przygotowaną próbkę zanosimy do lecznicy.

Niekiedy, w przypadkach utrzymujących się biegunek i ujemnego wyniku badania zbiorczej próbki kału, konieczne może być wykonanie badania świeżego kału, zebranego bezpośrednio podczas wizyty w gabinecie lekarskim – dotyczy to m.in. inwazji rzęsistków.

Na podstawie uzyskanych wyników lekarz weterynarii dobierze odpowiednie leczenie i zaleci dalszy plan profilaktyki danego zwierzęcia.

KOKCYDIA

Tą nazwą określa się pierwotniaki z rodzaju *Eimeria* będące pasożytami wewnętrznymi, które powodują schorzenia określane jako kokcydiozy. Najczęściej zarażeniu ulegają młode zwierzęta, starsze osobniki często nie wykazują objawów klinicznych. Do zarażenia dochodzi w wyniku spożycia form inwazyjnych pasożyta, które mogą występować w zanieczyszczonym pożywieniu

lub kale chorych zwierząt. Zdecydowana większość gatunków Eimeria atakuje komórki nabłonka jelit, jednak Eimeria stiedae wykazuje predylekcję do komórek nabłonka dróg żółciowych znajdujących się w wątrobie – z tego powodu wyróżnia się kokcydiozę jelitową i kokcydiozę wątrobową, z których ta druga jest rzadsza, ale jednocześnie cięższa. W przypadku kokcydiozy jelitowej często występuje biegunka z domieszką śluzu, chudnięcie. Im szybciej zostaną zauważone objawy, tym większe szanse na skuteczne wyleczenie zwierzęcia. Objawy występujące w przypadku kokcydiozy wątrobowej to m.in.: niechęć do jedzenia, ogólne osłabienie, wychudzenie, biegunka (niekiedy ze śluzem i krwią), polidypsja (zwiększenie ilości pobieranej wody) i poliuria (zwiększona ilość oddawanego moczu). Leczenie polega na ustabilizowaniu stanu ogólnego chorego zwierzęcia i podawaniu leków przeciw pasożytniczych. Spośród małych ssaków domowych na kokcydiozę najczęściej zapadają króliki, rzadziej kawy domowe.

GIARDIA / LAMBLIA

Pierwotniak należący do pasożytów wewnętrznych, wywołujący giardiozę/lambliozę. Zараżenie następuje drogą pokarmową. Do objawów należą: spadek apetytu, biegunka lub miękki kał, pogorszenie stanu futra. Zdarza się, że pomimo obecności tych pasożytów w układzie pokarmowym zwierząt, nie występują żadne widoczne objawy – z tego względu bardzo istotne jest profilaktyczne badanie kału. Choroba ta najczęściej dotyczy szynszyli, ale pierwotniakami z rodzaju Giardia mogą zakazić się wszystkie gatunki małych ssaków. Leczenie obejmuje podawanie leków przeciw pasożytniczych. Uwaga! - giardioza jest zoonozą, co oznacza, że opiekun może zarazić się od chorego zwierzęcia. Dlatego bardzo ważne jest przestrzeganie zasad higieny, dokładne sprzątanie klatki i przedmiotów, z którymi miało styczność zwierzę podczas kuracji, ograniczenie zabaw i brania zwierzaka na ręce, a po każdym takim kontakcie – dokładne umycie rąk!

CRYPTOSPORIDIUM

Rodzaj pierwotniaków jelitowych powodujących schorzenie nazywane kryptosporydiozą. Na zakażenie podatne są szczególnie młode zwierzęta oraz osobniki z obniżoną odpornością. Do zakażenia zachodzi drogą pokarmową, a pierwotniak atakuje komórki nabłonka śluzówki jelit. Do objawów towarzyszących kryptosporydiozie należą: trudności z przybraniem na wadze lub jej spadek, biegunka, obniżony apetyt – choroba może również przebiegać bezobjawowo! W przypadku wykrycia form inwazyjnych w kale zalecana jest terapia obejmująca podawanie leków przeciw pasożytniczych.

NICIENIE

Do tej grupy zaliczanych jest wiele gatunków pasożytów wewnętrznych zasiedlających przewód pokarmowy. Najczęściej spotykane są przypadki zarażenia owsikami u królików (jest to inny gatunek owsika niż w przypadku człowieka, dlatego nie występuje ryzyko przeniesienia pasożyta z pupila na opiekuna) oraz nicieniami z rodzajów Syphacia i Aspicularis u szczurów i myszy. Inwazje często nie powodują objawów klinicznych. Czasem możliwe jest dostrzeżenie w kale zwierzęcia form dorosłych, przypominających wyglądem jasne, grube nitki. U niektórych zwierząt występuje biegunka z domieszką śluzu oraz zmniejszenie przyrostu masy ciała. Leczenie polega na podawaniu przeciw pasożytniczych leków doustnych.

TASIEMCE

Zarobaczenie tasiemcami zdarza się rzadko. Przebieg inwazji u królików i gryzoni zależy od gatunku pasożyta, ponieważ zwierzęta domowe mogą być dla tasiemca żywicielami ostatecznymi lub pośrednimi. Do inwazji dochodzi zawsze drogą pokarmową. Jeżeli w organizmie ssaka bytuje dorosła postać pasożyta, zdolna do rozmnażania, to zarażone zwierzę określamy jako żywiciela ostatecznego. Może nim być praktycznie każde z interesujących nas zwierząt (najczęściej chomiki, szczury i myszy) – tasiemce zamieszkują wtedy jelito cienkie. Nasi pupile zwykle nie wykazują żadnych objawów, chociaż – szczególnie w przypadku młodych osobników - może wystąpić spadek masy ciała i biegunka, apatia, a przy zaawansowanej inwazji może dojść nawet do zatkania światła jelita (wówczas nasz podopieczny wykazuje objawy silnego bólu brzucha oraz zmniejsza się ilość oddawanego kału). Człony tasiemca zawierające jaja są wydalane wraz z kałem zwierzęcia - UWAGA: w przypadku niektórych gatunków mogą być one inwazyjne dla człowieka, w szczególności dla dzieci! Leczenie polega na podaniu leków doustnych.

Gdy u naszego zwierzęcia występuje forma larwalna pasożyta (tzn. niezdolna do rozmnażania), to nazywamy je żywicielem pośrednim. W tym przypadku dochodzi do powstawania torbielowatych zmian, najczęściej w wątrobie, w których umiejscawiają się cysty zawierające młodociane formy tasiemca. Choroba często przebiega bezobjawowo, a takie torbiele można usunąć za pomocą zabiegu chirurgicznego.

PODSUMOWUJĄC: Zauważenie u naszego zwierzęcia jakichkolwiek zmian w wyglądzie, konsystencji, barwie kału lub innych wymienionych wyżej objawów powinno skłonić do niezwłocznej wizyty u lekarza weterynarii. Każdy niepokojący opiekuna sygnał może być objawem choroby, której leczenia nie wolno odwlekać!

Źródła:

- Carpenter, J., Mans, C., Orcutt, C., Quesenberry, K. (2020). Ferrets, Rabbits, and Rodents Clinical Medicine and Surgery
- ESCCAP Guideline (2017). Control of parasites and fungal infections in small pet mammals
- Keeble, E., Meredith, A. (2009). BSAVA Manual of Rodents and Ferrets
- Kliszcz, J. (2016). Profilaktyka królików, świnek, szynszyli i szczurów (<http://jakubkliszcz.com/.../zalecenia-odnosnie.../>)
- Oglesbee, B.L. (2011). Blackwell's Five-Minute Veterinary Consult - Small Mammal
- Stevens, K.A., Suckow, M.A., Wilson, R.P. (2012) The laboratory rabbit, guinea pig, hamster and other rodents
- van Praag, E. (2015). Cysticercosis and hydatid echinococcosis, dangerous parasitic larval forms in rabbits

Nad merytoryczną stroną tekstu czuwały lek. wet. Ilona Borowczak i lek. wet. Ewa Chomutowska. Poprawki kosmetyczne do tekstu wprowadziła lek. wet. Ilona Borowczak.